

kat.komp.

17185

I

Mo. St. Dr.

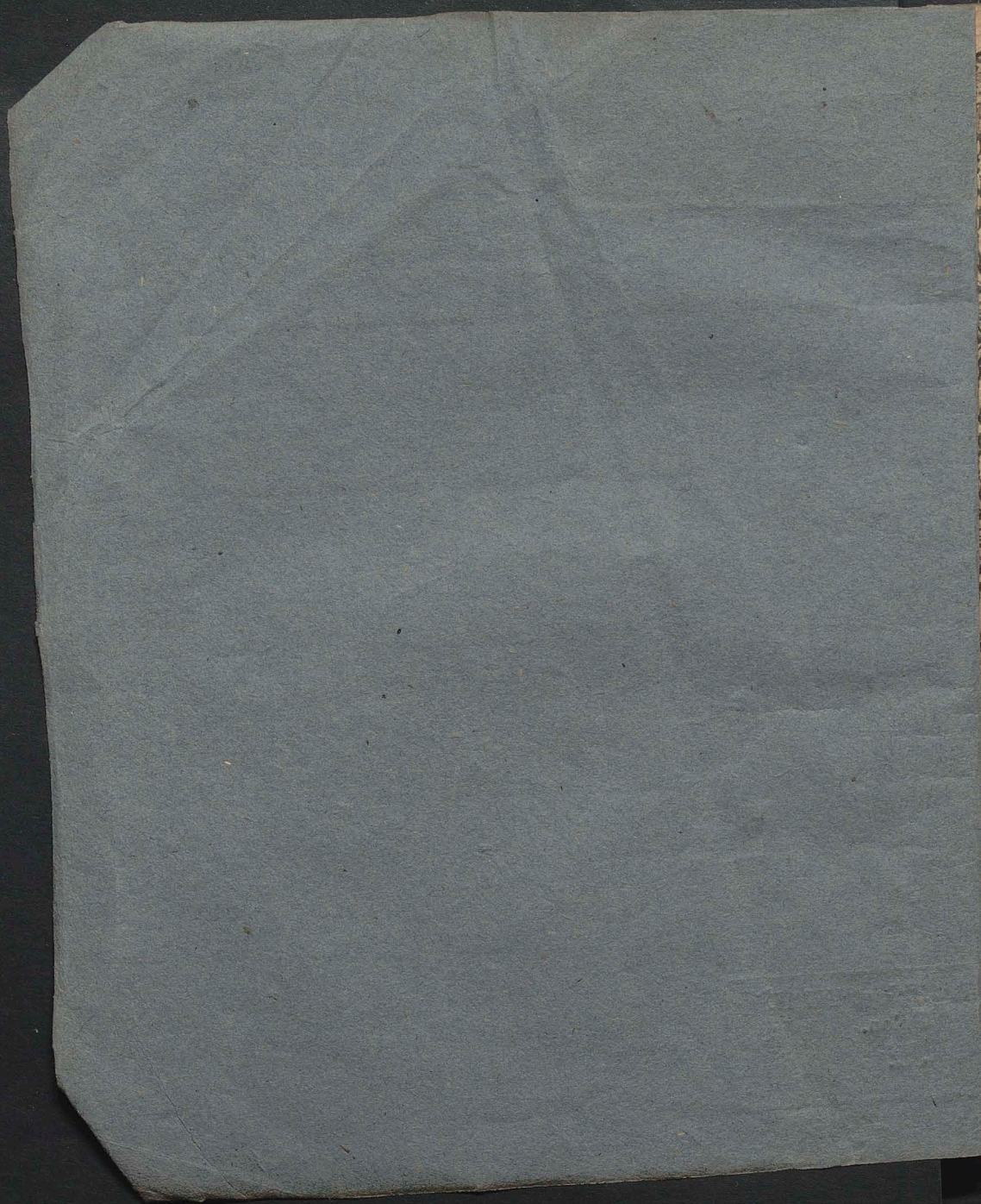
P

*H. Olszewskiego Saluba: Tytuł po tytułach
należących do zgubionych.*

PANEG. et VITAE

Poien. 4°

№ 816

TYTVŁ PO TYTVŁACH

Należiony po zgubionych

Gábnie Wielmożney Pániey

á Pániey /

Jey M. P. Kryzelle

Wodnykney Sapieżynen / Karpat

kowey Wielkney W. X. g. Slonimskney / Blus

dnieniskney / 2c. 2c. Stároscinney.

Pokazány.

Przez X. IAKUBA OLSZEWSKIEGO Soc.
IESV, Theologię S. Doktorá, y Podkánclerzego Aká-
demicy Wileńskicy, á Párskiego v S. Ianá
Kaznodźcie.

W WILNIE

W Kościele Katedralnym S. Stanisława Dnia
26 Kwietnia / Roku Páńskiego 1633.

Typu Academicis Societatis IESV. Anno M. DC. XXXIII.

Eccles 26.

Gratia super gratiam mulier
sancta, & pudorata.

*Wdzięczność nad wdzięcznościami białogłową
świeta, y sromieźliwa.*

Proverb. 26.

Qui inuenit mulierem bonam,
inuenit bonum: & hauriet iu-
cunditatem a Domino.

*Kto znalazł żonę dobra, znalazł rzecz dobra: y
wyczerpnie pociechę od Pana.*

Eccles. 26.

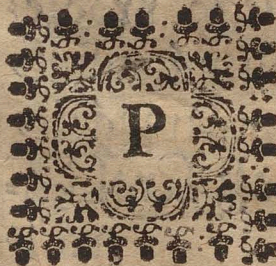
Fundamenta æterna supra pe-
tram solidam: & mandata DEI
in corde mulieris sanctæ.

*Fundamenty mocne na skale mocney: a przykaza-
nie Boże w sercu świętey białogłowy.*

JASNE WIELMOZNE MV PANV
A Pánu Jego Děci

P. IANOWI
STANISŁAWOWI
SAPIEZE MARSZAŁ
KOWI WIELKIEMV LITEW
skiemu, Stonimskiemu, Bludnińskiemu,
Márkowskíemu Sc. Sc. Stároście.

Jasne Wielmożny / á mnie wielce Mościwoy
Panie Márzałku Litewski.

 Wyproszę przed oczym Wiel
możności twoiej Lpuk
oney drogicy / oney ser
deczney / z ktora cie roz
) (2 prze

przegła śmierć / małżonki. Przynie-
szę Tytuł, a rzecz gdzie? Co praw-
da nie stoi za twoje / na Tytuł patrzeć /
a rzecz trącić! Nie stoi, ale coż temu
rzec? Lepiejci przecie mieć co / niżli nic,
a ja też niosę Tytuł / który W Osce-
icli nie oczom / tedy pamięci rzecz utrą-
cona stawi; gdyż nie zawist na słowach;
lecz na rzeczach; nie na ludzkich rozu-
mách, abo teyplách; lecz na cnocách; na
przyjemnych Bogu y ludziom postep-
kách. Bo lubo iey nie zeszto na swiá-
towych tytułach od wysokiego wróde-
nia / y zawołanego małżeństwa; wszák-
ż nie kza sie już ponich dopytac umárle-
go. Wyższedy raz Zofiasz Krol J-
grach

grzejski na cmentarz / a wyrzawszy grob
nad inne okazywszy / pyta sie 4. Reg: 23.
Cuius est titulus ille quem video? Czyi jest tytul
on ktory widze: odpowiedz wyjat. Titulus est
hominis DEI, qui venit de Juda. Tytul to slo-
wieka Bozego / ktory przybedl z ziemi Judskiej.
Coz wiedziec iesli on umarl, nie byl kie-
dy na dworze Krola iakiego dignita-
rzem? Konsyliarzem / albo ludu Wielko-
rządca? Mogl byc: atoli tuż wiecey nie
nie slychac / ieno ze byl HOMO DEI, czel-
pobożny / y P. Bogáste bodacy. Za czym
dosęby y mnie ten ieden ten tytul poká-
zác / ze Hen A. W. Darskalkowa byla
swiatobliwa y nabożna: iednak iz y pod
swieckimi tytułami nie po swiecku sie
rzadzila / aby ten w zaleceniu na czym nie

żeſto; nie tylko tytuł iey trwáły grobo-
wy ſtáwie: ále y tytuły znítome ſwiáto-
we cnotámi objaſnione wywodze / á W.
A. memu Koſciwemu Pánu; pokto-
nem offiáruie; W. A. proſzac / ábyſ
iáſ pierwſza w koſciele: ták te druga w
Kſiaźce praca moie przyiac / á mnie;
Zakonem weſpot w miſkoſciwcy táſce cho-
wác rac; ył. Z Wilná 12 Augu 1633.

W. M. moiego M. P.

Naniſzy ſlugá / y Bogomodlá

K. IAKVB OLSZEWSKI SOC. IESV

KAZANIE

Mortua est Rachel, & sepulta in via, quæ ducit Ephratham, quæ est Bethleem. Erexit ergo Iacob titulum super sepulchrum eius. Hic est titulus monumenti Rachel vsq; in presentem diem.

Gen. 35.

Umarta Rachel / y pogrzebiona iest
na drodze / ktora wiedzie do Ephraty / ta
iest Bethleem. I postawit Jakub ty-
tul na grocie iey. Ten ei iest tytul
grobu Rachel aż do dnia dzisiejszego.

Nowracam pod czas pamięć swa ku
starożytności Pogańskiej. Na Chrzes-
zaiście nie pamiętu sie zdumiewam / kie-
dy na emialosc y odwage Jasona
Greckiego meza napadam. Jason runo zlore
w Koldach porwal / w sarkie wprzod o takie tru-
dności wyćizal / przeniknal Lemnijskie wyspy /
Cyanski skaly / siburyjskie gory / wielka to / prze-
byl scylle / syty / y nawalności morskie / a iek / a to /
A przez

przebił sie przez woyskã vzbroyone / przez smoki
czuiące y strzegace / ieszze to wiekſza ; wiekſza / ale
z śmierci teraźnieyſzym kumſtem y ſmiałościã nie
zrownana. Skłóńcie oczy ná ten śmierci appárá-
cik / ktory dzis przed ſoba mácie Chr: Czuhála
ſmierc ná ten drogi / ná ten nie oſacowány / á kte-
mu kochány krwie Jch Moſciow Pánow Wodyń-
ſkich w Jáſnie Wielmożnym domu Jch Moſciow
Pánow Sápiehow deposit / ná Jáſnie Wielmo-
żna Jey Mſc Pánia Gryzelle Wodyńſka Sá-
pieżyna / wielka W: X: Lit: Marſalkowa / Slo-
nimſka / Bludnińſka Stároſcina. Stánelã ná
przeko butãwã Hetmańſka / nic to ; Stánelã obie
láſti Marſalkowſkie Litewſkie / nic to ; Lećiały po
polu iuż Sápieżynſkie ſtrzały / iuż Wodyńſkie: nic
to ; zãbieżãło parã herbowych niedźwiedzi / nic to ;
przez wſytkie te trudnoſci śmierc rum ſobie
wolny vezynitã / y iuż nie tylko runo złote / ale co
wiekſza y ſãme złota owce porwãłã: porwãłã
mowie Rãchele / ktora ſie w kãlepinie Żydowſkim
owca zowie. Mortua eſt Rachel. Porwana ieſt o-
wo od śmierci złota owieczkã; złota / bo onã iey
w ktorey ſie nie máley w málym wieku obietãłã
madroſc / cene złoto przewyżſzãłã. Omne au-
rum in comparatione eius arcna eſt exigua, & argentum
tan-

tanquam lutum aestimabitur in comparatione illius.
Wsytko złoto iey przyrownane jest z trocha piasku,
á iako błoto będzie poczytane srebro przeciwko
niey. Za czym musicie Jasnie Wielmożni/ Wiel-
możni/ Wrodzeni/ Miłościwi Pánowie y Pánie/
ktore tu albo powinność pokrewna/ albo chęć
przyiacielska/ albo miłość Chrześcijańska zgromas-
dziła/ musicie wielka dziś wznować w Kolehách
Litewskich wtrąte/ á tym wielką/ im nie nagrodzo-
ną/ im ledwie łzami równemi oplakaną. Bo Jas-
śnie Wielmożny Hetmánie wielki/ Woiewodo Wis-
leński/ áżas sobie taką pocieche po tey już dru-
giey synowey obiecowal? Jasnie Wielmożna
Maršalkowa Litewska nádworna nie tak ciotko
iako Mátko/ myślitáżes kiedy o tym áby ono two-
ie przeważne/ ono pracowite ćwiczenie/ ostrożne
tego kleynotu piastowanie/ chowanie/ tak sie pret-
ko o iedne śmierci stále rozbić miało? Jasnie
Wielmożny Maršalku Wielki Litewski/ ktorego-
by w głowách iak naywielšzego interessata do
tey sprawy polożyć; gdyż tobie nie tylko naywielš-
by žal/ ále y naywielša škoda/ na cożes y te
Rachele brak? ná coś iey ná niezámierzone lata
przyiazni przysiegakieślis sie tak predko z nią rozstáć
miał? Mortua est Rachel *umarta Rachel, ona Rachele*

Gen. 29.

† chel/ ktora cie włożeniem twarzy/ y známienitych
obyczáiw/ iák kiedys druga Ráchel decora facie, &
venusto aspectu. Jáku bá wciešáá. Oná Ráchel/
† dla ktorey poiecia/ iáko kiedys Jáku dla swoiey/
dobras czásu y prac odmage uczynil. Et videban-
tur dies pauci prae amoris magnitudine. *A zdáły sie*
kilká dñi dla wielkiey miłosci. W tymes Jáku
bowi rowny: w tym nie rowny: že przecie Jáku
z Ráchela lat trzy nád dwadziešcia przepedzil/ ty
cos nád rok: przecie Jákuowi Ráchel pare sy-
now Jozephá y Beniáminá zostáwila: twoia
Ráchel y iednegoć owocu/ktoryc už niostá/ w ży-
wocie nie doniostá: lecz infeliciter facunda, facundas
tibi reliquit lachrymas. O stradny/ o bolesny po dwu
škodách/ Mážlonku. Což už wždy pocznieš z
niewiem co w Kolehách po runá zlotego porwaniu
poczynano: niech sie obywátele támečni z soba
wiedza/ áto ty widze/ iákoš rowny Jákuowi w
vtrácie/ ták chceš byc rowny w žalobnym nád swo-
Gen: 35. Ráchela apparacie. Erexit Iacob titulum super sepul-
chum Rachel. *Postánil Jáku tytul ná grobie Rá-
chele.* J tys swoiey Kocháney Racheli tytul/ ábo
máchine začna vbudowal/ iáka sercu miłosc/ iáka
† iej godnošc/ iáka dostátkow nie ofezedžánych
hoynošc przepisáá. *Piekniec/ začniec/ ále což: ie-
dná*

dná náganá / że to godziná obáli/ co dni kłká
zbudowáło. Jákub uczynil Rácheli pámiatke.
Titulum monumenti vsq̄ in praesentem diem. *Tytul gro-
bowy až do dnia niniejszego; przetoż y ia/ kto-
regó ná te postuge nie żadna moia godność/ ále
Szegulna tylko twoia Wielmożność wezwá-
lá/ wystáwie od ciebie twey Rácheli pámiatke
foremniejsza/ owey we wszytkim podobna/ kto-
ra swey kiedys Rácheli Jákub wystáwil; podo-
bna/ mowie/ nie podług zwierzchnego pozorú:
ále podług sluzacego obyčajom wizerunku.*

Wywiode tedy w pierwszey czesći kazánia
moiego Tytul iey od wysokiego wrodzenia/ y zná-
mienitego mlodosći wychowánia. W dru-
giey wywiode iey Tytul od przednie zacnego
małženstwa. W trzeciey wystáwia tytul od
smierći szesliwej; á wkáże ná oko/ iáko iey pier-
wsze dwa tytuly iuz odbiegly/ á trzeci sie tylko
przy niey až do dnia dzisiejszego pozostal. Na u-
czycie sie/ zwlaszcza wy Milosciwi Pánowie y
Pánie/ o iakie sie osobliwie tytuly ná swiecie stá-
rac macie. Dopomozże mi dobrotliwy Pánie
I E S V do przedszewzietey rzeczy swym rá-
tunkiem/ dopomozcie láski wáse pilnym/ á nie
teflnym slucháníem.

T Y T V Ł T R O I A K I

Zácney Biálengłowy.

†

A Coż to był za tytuł? co za pamiątka? ktoś
 ra światobliwy Pátryarchá namil-
 ba swą Malżonkę Ráchele po śmierci
 wraczył? Nam: Chrzes: Kiedy sie o
 tym tłumáczow textu S. rádze/ znáydzie ná to
 iednostáyna wšytkich zgodę/ że Jákuł pogrzeb-
 by ia ná gošcińcu Bethleemskim krolowstkim
 (gdyż ná nim dwu Judskich Krolow Dawid
 dá y Herodá Archelausá czasy potemnemi po-
 grzesć miano) kámieniem iednym zacnym wy-
 sokim/ Berokim/ grob zápieczetowal tey Izráel-
 skiey Heroiny.

Reuchlin li:
 3. de symbo-
 lis Iudeorum
 Apocriphu.

Tytuły Ra-
 chely.

Ná Berzynie lepák kámienia onego/ mimo
 inne pisárze coś osobliwego Rabbi Kátaná
 (o czym świadczy Reuchlinus) do potemności
 nášey podal/ iż Jákuł wyrysowal BETH MA-
 LON, to iest/ Dom Gošcinny ná zwyczajne trzy
 stánce pewnym cyrkłowánien rozdzielony. Pierw-
 ba stánca CHATSER; ATRIVM, sień. Druga
 LISCHCHAH TRICLINIVM, izbá sto-
 łowa,

łowa, Trzecia BETH SCHENAH SOMNI
 RECLINATORIVM, Mieysce noclegowe. Na
 pierwszey części kámienia wyrysował Konterfet
 Rácheli wrodzenia/ y mlodości: dał nápis SCHEM
 H A C H A T S E R, TITVLVS ATRII Tytuł
 Sienny. Na drugiey Konterfet dzieiow onych y wi-
 dzienia/ ktoremi był Pan Bog samego Jákubá w-
 racył/ á na przeciw owieczke (Racheli to imie) wy-
 stáwił/ ktora sie temu w bytkiemu przypátrowála/
 dał nápis/ S C H E M H A L I S C H C H A H
 TITVLVS TRICLINII Tytuł stołowy. Na trze-
 ciey Konterfetował nabożna śmierć Rachele/ przy
 obecności synow swych dwunastu/ dał nápis
 S C H E M H A K E W E R TITVLVS MO-
 NVMENTI Tytuł grobowy. Pierwszy tytuł (słowá
 są Reuchliná) Ráchele wital/ drugi czestował/
 trzeci zápieczetował.

To málowanie ázkolwiek/ co sie tyce prawdy
 y pewności zá ^{εποκειμενον} od starożytności przyi-
 muiemy? bo czy málo Rabinowie Hebreyscy ná-
 wymysláli baśni! wśátkze co sie tyce tájemnice y
 náuki/ záforemne y dowcipne sobie emblemmá po-
 wázamy/ ktore y Foristery (iák to ná gościńcu)
 wysokich á prawdziwych Konsiderátyi nábwילו/ y
 pámigłce oney mátrony/ ktora przez te trzy stánce
 jedna

ied na rekę naturę; druga fortuna prowadziła/ po-
służyło/ y przedsięwzięciu kázania naszego nad tą
Jasnie Wielmożna Káchela powod dąło.

PIERWSZY TYTUŁ

O d Zaczęto wrodzenia y niepo-
spolitego wychowania /

TITVLVS ATRII,
TYTVŁ SIENNY.

Roznie się
względem tytu-
łow ro-
dzimy.

Tranquillus.

Tytuł
sienny.

Pierwsza swiata naszego stancą iest
sien. Skoro sie rodzimy / do sieni
swiata wchodzimy. Ktos te sien / iaz
ko Plebeius / naydnie cza / gola / nie
vbrana; Ktos iako Szlachcie obrazami y herbami
przedkow swoich ozdobięna. Natus Iphicrates
vix Patris vidit storream; natus Arhimodius magnam au-
rum aspexit historiam. *Vrodzynsly sie Iphicrates
ledwie oycowska wyrzal rogoza: vrodzynsly sie
Arhimodius wielka dziadow po scianach oba-
czył historia. Chrzeszczanie / lubo sien cza / lubo
przedkow konterfetami ozdobięna; przecie sien / y
tytul nie wiktly sie z tad zawięze / ze cie zowia*
W cie

Woiewodzicem / Kastellániczem / Woiewodzanta /
 Kastellanta / iedno TITVLVS ATRII, który tego
 minał / áz mowiac co do samey rzeczy / ponieka
 szkoda; wpatze nie wielka / bo chwalebnie cnota
 powetowana byc moze. Moze kto sobie sien v
 brac nie herbami fortuny ale cnoty; znajdzie sie
 iaki Maryusz który rzeze do Senatu. Non possum
 P C. Nobilitatis mea imagines antiquas proponere: at pos-
 sum Aquilas, vexilla, phaleras, cicatrices ostendere; ha-
 mez sunt imagines non hereditate relicta, sed magno lu-
 dore comparata. Nie moge Szlachectwa moiego her-
 bow dawnych na oko wystawiac: ale moge orly,
 proporce, rynstunki, blizny ukazać, toć moie sa
 herby nie dziedzictwem zostawione, ale nie ma-
 łym potem nabyte: wpatze mowiac co do
 pluzacey v swiata fantazyey, nie miec komu
 Titulum atrij, za niepoczestna rzeze vchodzi. Zabiega
 Plebeiusowi od urzedow / od wysokich stolcow /
 od stawiania pocztoy; tak iako kiedyś Gethey-
 czykowi Ethai zabiezano. Dixit Rex ad Ethai cur ve-
 nis nobiscum; reuertere quia peregrinus es, & egressus es
 de loco tuo: heri venisti & hodie compellē is nobiscum e-
 gredi? ego vadam quo iturus sum: reuertere & reduc tecum
 fratres tuos Rzekł Krol do Ethai Getheczyka; cze-
 mu idziesz z nami? wroc sie boś obcy, wczorais
 przyszedł, a dzis ci sie chce zemna wessol wyniść,
 a mam wyniść, a ty sie wroc, y bracia swoje na-

Bez tytułu
 się vrodzić
 nie wielka
 szkoda, y
 to poweto-
 wana

Sallustius

2. Reg 15.

B

zad

4. Rog: 25.

Genealo-
gia Ra-
chele.

zad powroć: oburzy sie Szlachta lubo na was
lecznego/ kiedy przecie zprosąpiey podley pástus
fke Dawidá / rzeze iáki nie wważny Uábál.
Quis est David? & quis est filius Isai? hodie increuerunt ser-
ui, qui fugerunt dominos suos. A co iest Dawid, y co
iest syn Jzáego, dziś powstałi studzy, krorzy od-
biegli Pánow swoich. Jákuł tedy Pátryárchá tey
ludzkiey nie co ápprehensvey poblázáiac/ná pierwo
fey czesći grobowego kámenia genealogia mał-
żonki swoiey Ráchele iuz po Oycu iuz po Młatce
wyrzysował/ snác sobie dyfkturuiac: Poydzie tym
goscíncem y táki y owáki/ z tego ábo owego kras-
iu/ ktoby liniey małżonki n ey zedat/ ow o ia ma.
Ráchele vrodzil Lábán/ Lábóná Báhuel/ Báh-
thuelá Ochoséd/ Ochosáda Mledat/ y wyzey: Nás-
tkezás Ráchele Zelephá/ Zephhe vrodzila Heldá
Swiektra Rebeke/ Helde Mludicé/ y wyzey.

A to y Jákuł swiatá zékroil: álec ia go w
wyliezeniu przedkow twoich Jasnie Welmożni
Ráchele nie zékroie/ zá Jákułem nie poyde: bo
Jákułowi infa/ mnie infa; Jákuł ciemna obiaz-
snial fámilia/herby/ y dorod niemiademe/ y w kras-
iu/ ktory o Lábánie Oycu Ráchele ludwie slyfal/
álec twoia przednie zacná prosápiá/ tylko tanu ray-
na/ kemu Koroná Polfka nie znácioma / herby

cz yry

cztery zacności twoiey/ w przodkach/ Ich Mściach
pp. Wodynskich/ Sobieskich/ Kosińskich/ Sno-
płowskich/ Dziadach/ Prądziadach/ Naddziadach/
ledwieby sie w sieni zmieścili/ z wlaścza w ta-
kiey serokosci spowinowacenia z przednie zacne-
mi w koronie domami. Gdyż ma w tey krwi
część swa poważną starożytność Teczynskich/
wysoka sława Jamoyskich/ zacność Kozrażew-
skich/ dzielność Wiesiolowskich/ wyniosłość
Karnkowskich/ mestwo Dąnitowiczow/ ludzkość
Kądzieiowskich/ y innych wielu ktorzych wyliczyć nie
podobna starożytnych domow y family. Miał
łás TITVLVM ATRII; y rodziłás sie zacna Szlach-
cianka/ to wielka; Woiewodzanka/ to wielka;
sowita Woiewodzanka/ bo y z oycá Woiewody
Podlaskiego/ y z Młacki Sobieskiej corki Woie-
wody Lubelskiego/ to iż y rzadka/ iesze wielka; A
kiedy tych dwu Woiewodow Podlaskiego y Lu-
belskiego wspomynam/ wielka część sieni rbieram/
bo to byly dwie rzadkie domu y wieku swego nie-
gdy ozdoby; iący Wyczyzne y dobro iey miluias-
cy Ciues! iący wierni y mili dwu Krolow Pol-
skich powazni studzy/ w ławicy Pánstkiej Senato-
rowie / odważni w polu przeciw nieprzyiaciel-
lowi bohátyrowie! iący w potocznym życiu du-

Zacność
vrodzenia
ley Mości
P. Mrazał
kowey.

śaley bezrości przyiaciel! lepley to owi widzieli/
ktorzy z nami abo w Senacie o bok stelki zasiedali/
abo w innych Rzeczypospolitey sluzbach rzesznie
crwo mieli.

Gen: 15.

nie powa-
żala swo-
ich her-
bow.

Niewiem iako w tytule Atrij Rachel Pa-
triar chyni korzystala; wiem ze iakies idola Wyci
swego przeziela/ ktore nie w skrynce z mydlm z pi-
szmym/ z zwierciadkiem przechowywalo: ale na
ziemi zlozyla/ y one nie kobiercem ale skora/ a sko-
ra nie rysia/ nie sobola/ lecz grube/ niestworna
wielbladowa pokryta/ y przysiadly wtaila: owe
sem Jakubowi pod Terebintem z nawnicami
pierścienkami/ manelami na pogrzeb wieczny od-
dalala: a tegom zgola pewien/ ze nasza druga Jasnie
Wielm: zna Rachel/ tych idola Patriis. starozytne-
sci swey herbow/ nie powazala/ Bo z tym sie nie
raz y przed czeladzia/ y przed spowiednikiem os-
wiadczala ze c swiat namniej nie dbala wbirow/
kleynow/ lubo kiedy nie tak kwoli swiatu iako
krol stanowi wyla/ tedy ie efektem pod terebin-
tem krzyzi Jezusowego grzebla/ a czescia starzo-
we zdobila nabozenstwo: wiedziala ze to idola w so-
bie powzedniemi obrazami sa/ a swiatec tylko san-
tazey ludzkiej m'ia czesto opazna y zdrozna wpo-
tomkach. Rzymiennie slatuy przodkow swoich w sie-
niach

niach mięwali/w powśedne dni ie tak iak my olta-
rze poście zaśtanieli/w sa ieto od krywali/ a minia
twarzy ich farbowali. O me lada przedkow obrazy/
ktore kto chce w potomkach poznac trzebá mu swis-
ta czekac. O lada iaku spráwo/krew żywa od przed-
kow braciá mnia zfařbowanych obyčajow im od-
dawac. Wiedziala že te TITVLI ATRII tytko witaia:
ale w sieni zostaię/ do grobu nie prowadza.

Rofinus.

Piře Apianus Alex: že niektore statuy
v Jonow misternym śnac nekromántyckim spo-
sobem ludzie przychodza ce witaly/ a stow Greckich
pare wymawialy/ *Χαῖρ. ἀποκρίσις* Salve, responde O tak
ci/ lubo te herby nieme twarzy sa/ kiedy sie iednak
rodzimy/ *salve* nam opiewaia; echo sie po w byt-
kiej rozchodzi familey/ ale ty synu/ ty wnuku/ ty
prawnuku *RESPONDE*, non ore sed more, wita cie
familia herbowa strzala; *responde*, a ty sie czemu
z Sárdanapalem wrzećionem zabawiař? wita cie
Lwem z muru; *responde*, czemu cie nie mur/ nie lew/
ale pole/ charci/ y zaiace zabawiaia. Odalekoście
wy řezesliwoře Rácheli nářey herby / ktore re-
sponta macie wdziřieyřych potomkach/ oczyste w
Ich Mořciách Pánách Wodynřkich/ w Jeři Mořci
Pánu Podkomorzem Drogickim / y w Jeřo
Mořci Pánu Czařniku Podláškim iey redzonych/

Apian: Alex:
lib: 8.

Trzeba že-
by začne-
mu vro-
dzeniu od-
powiedala
cnota.

Mácierynskie w rodzonym wuiu nieśmierte Iney
flawy człowieku / Wielmożnym Pánie Jáku bie
Sobieškim Kráyezym / ktorego osoby / áby sie ná
ten plác co godnego przyniešć mogto / sámeyby
obšitey iego wymowy potrzebás / co rnie w bo
iu wiele to expedicyey pokázalo / co w pokoju / co
w deliberaciách / seym niemal každý pokázue / kto
ry czesto á gesto w kole Poselskim dyryguie / seym
Elekcyey krolá Páná / ieg rostropnošć / dzielnošć /
powážnošć tak ná oko každemu wystáwii / žemo
wie možeme / iz takiego mežá taki plác / takiego
plácu taki máž potrzebował.

Tá lepak zacna Páni / ktorey śmiertelnošć tá
truná záwártá iáko oboie krew / tak Sobiešta / iáz
ko Wodyńška odziedziczylá : tak oboje cnote osies
gnelá. Takci tež ma bydzi tytulý wespól z rzecza
chodzić máis. Boć owo dziw / kiedy sie syno
wie tylko Oycowštiemi zdo bia cnotámi / iák ra
zetá cudzemi perlowemi mašicámi. Video conchas,
quzro gemmas, quare inuenio pinnoteraz? pinnoteraz can
eri sunt exigui, qui quo minores sunt, inanium concha
rum testis se condunt, & cum accreuerunt, in capaciores se
transferunt: ita quidam maiorum se titulis ornant, cum
virtutibus diffidant. Przetoz nie bez táiemnice Jáku b
przy genealogiey Ráchele mlodošć iey wymálo
wał. Wierác tam Jáku bie nie wšytko trzebá bylo

A
spartianus.

máz

młować wielka część młodości Rachel na białwo-
chwálstwie v Oycá strawiła / aż náboženstvá sie
od ciebie nápotym geścią w domu Oycowstám
przyuczysz / cnotliwie / pobożnie / przykładnie
wieł młody swoy pódziła. Twoy to dánek Jáśnie
wielmożna Páni / twoie bym ia młodość ná kómi-
niu grobowym chciał rysować / bo sie w niey nie
zdrożnego / nie niestworonego nie znalazło: ale taki
státek / taka we wšytkim ostrożność / taka w po-
stepkách poważność / że sie stosować może ono
Ambrożego Swie: o S. Jágniešce encomium.
Vidi corpore iuenculam, sed senectute mentis immensam.
Widziałem podług ciáta młodziuchna; lecz po-
dlug dusze starość niezmierna; w tobie prawdę
wziela cná August: S. przestroga. Sit sermo virginis
prudens, modestus & rarus, non tam eloquentiá pretiosus.
quám pudore speciosus, mirentur omnes ea tacente vere-
cundiam, ea loquente prudentiam. Niech będzie mowá
Pánińska rostopna, mierna y rzadka, tak od wy-
mowy kosztowna, i. sko od wstydú pozorna, niech sie,
koždy dziwuie w milczeniu Panny wstydliwości, w
mowie opátrznosci. Anie dziwibos dobra y przykła-
dna mistrzynia młodości swoiey miała Jáś: Wiel-
można nadworna Márzáłkowa L: kreca cie w rok
od vrodzenia ná ćwiczenie wzięła y teg w tobie do-
blá / że stárych cnot / w twej młodości / wysołich / w
twey

Młodość
ley m. P.
Marizál-
kowej.

Ambros de
S Agnete.

Iako wy-
chowana.

twrey młodości sprzet iak w summarysu oglądała.

T

Polybius.

Jako pán-
ne wycho-
wywać.

Cnoty Pá-
nienskie.

*Ambros: de
Virgin:*

Powážność

ostrożność

*Ambros sup:
Luc:*

Pobožność

*Nápominał Pausaniás; Tracta virginem, ut Ful-
uia Porphyritem. Postepuy z Pánna iak Fuluia z Por-
phyritem. Porphyrites iest to drogi kámién/ krot-
ry ná sobie co chceš da rysować / Fuluia tedy ná-
rysowała iedne Pánne/ krotá ná żolwiu stála/ pare-
weżow miásto przystáwco w miáto; w práwey rez-
ce iáblko gwiazdami hástowane trzymála/ lewa
wronka odpedzáła/ zglowy pálná wyrástała.
Díekny tu młodeści iey Pánienskiey hieroglyphik/
áza ná żolwiu nie stála: kiedy ná miéscu státeczná/
wporużeniu powážna/ nie iáko drugie płoche/ byla
Virgo non debet esse vulgaris. non in toro, non in plateis,
non esse voce querula. gressu lubrica. auditu facilis, aspectu
vili. Pánna nie ma bydź spossolitowaná, nie ná-
powážność rynku, nie ná vlicach, nie ma bydź w głośie plá-
czliwa, w chodzie sliská, w stuchaniu łatwa, ná
pozor nikczemná. Áza sie weżemi z tad v zowad
nie osadzila? kiedy rostrepcności y ostrożności
w obcowaniu zwláżezá z meşczyzna zázywála.
Trepidare virginum est, ad omnes viri ingressus pauere,
omnes viri affatus vereri. Pánienská to lekać sie ná
kozdym miéscu meşczyzny, stráchać sie koздеy
z meşczyzna rozmowy. Ázá iáblká gwiazdistes-
go ábo ráczey niebá nie trzymála? kiedy sie nábo-
ženstwem iuż w modlitwie/ iuż w rozmyślaniu iuż*

do Niaswietſzey Panny y ſwietych Pátronow w
wćiezcze zabáwiála/ tych gwiazd áſpektámi żywot
ſwoy miárkowała. Mulier innupta, & virgo, cogitat
quæ Domini ſunt, vt ſic ſancta mente & corpore. *Biała*
głowa bezmeżna y Pánná, myſli co Pańſkiego ieſt,
aby była ſwiała ná duſzy y ná ciele. *Aza lewa*
wronki nieodpedzáła/ kiedy ſie wielomowſtwem/
y oſzczyſtwem brzydżiła. Claude virginitatem mode-
ſtiá loquendi, & abſtinentiá litigandi: *Záwrzy Pánięń-*
ſtwo w mowie ſkromnoſcia, od ſwarow wſtrzemie-
żliwoſcia. *Aza náwet pálmá zglowy iey nie wy-*
raſtála: kiedy miedzy rownemi y nie rownemi dáńk
byſtrego rozumu y dowcipu / w poymowaniu
iuz náuk/ iuz cudzoziemſkich iezykow/ á niemniey-
ſzy w ſprzecie Pánięńſkich cnot ednoſiła. *Żeyrzy-*
wály ſie ná nie Panny y Pánie/ zeyrzywála y Kro-
lowa Jey Mſc ſwietey pámieci Páni náſzá/ á
známienitoſc iey we wſytkim widzac/ páłme iey
wſelkicy grzečnoſci od dawála/ one ktera kiedyſ
Sálonon madrey oddawał bicley głowie. Sicut
ſol oriens in mundo in altiffimis Dei, ſic mulier prudens in
ornamentum domus ſuæ. Jako ſłóńce wſchodzace ná
ſwiećie ná wysokoſciach Páńskich, tak białá głowá
ná ozdobe domu ſwego.

1. Cor: 7.

W mowie
skromnoſc

Ambroſius de
virginis:

Roſtro-
pnoſc.

Lu: 26.

Dziękuję iuz za wychowanie Jaśnie Wiel.

C

można

można Māršalkowa á dziękuić/ nie iáko Sies-
strzanká Ciotce/ ále iáko Córka Mátce: á ty žeć
owocu z tey plonki śmierć záyrzálá/ pláczem swe
práce polewaš/ niedziwuie sie. Jonáká drzewo
Bluŝzowe nie nie koŝtowáło/ nie teŝ od niego
owocunie miál/ iedno cień y to krotki/ á przecie
kiedy ie robak roŝtoczył/ Jonáš plákał/ y śmierci
sobie winŝował/ tys tego drzewká tyłkoś nieŝczy-
piłá/ áles kiltánaście lát polewałá/ oczyŝzálá/ pie-
legowálá/ y kiedy ie śmierć roŝtáczá nie maŝ zaży-
wác smutku: á to y cienia z niego nieŝtetyŝ mieć nie
bedzieŝ.

W T O R Y T Y T V L
O Zaczynego Wskazania
TITVLVS TRICLINII
T Y T V L S T O Ł O W Y

Dzuga stancá swiátá náŝego iest. TRI-
CLINIVM ábo Izbá stolowa, ktora
ná drugiey części grobowego kámie-
niá Jákuł wyrzezał. Do tego triclinium
ná on czas Pánno/ ná on czas Ráchelo wchodziŝ/
kiedy

Kiedy w stan Malżeński który godami nazywamy/
 wstepujesz/ ale strzeż Ráchelo abyś się sama do
 Triclinium nie cisnęła; Nie piękna owo/ kiedy się bia-
 ległowy przez dzieki za meze napierają. Apprehen-
 dent septē mulieres virū vñ in illa die dicentes, panē no-
 strum comedemus, vestimentis nostris operiemur, tantum-
 modo inuocetur nomen tuum super nos. *Vchwycą siedm*
niewiast meza iednego w on dzień, mowiac; chleb
swoy iesc bedziemy, y odzieniem swym przyodziewac
sie bedziemy, tylko niech bedzie mianowane
imie twoie nad nami. Trzeba stać cierpliwie w sie-
ni iako Ester v Assuerā Stetit in atrio domus Regia,
 cumq; vidisset Rex eam stantem placuit oculis eius, & ex-
 tendit ad eam virgam auream, quam tenebat manu, tunc
 accedens osculata est summitatem virgæ. *Stanęła w sie-*
ni domu Krolewskiego, y gdy wyrzał Krolone
stoiaca, spodobała się oczom jego y wyciągnął ku
nicy laske złota ktora trzymał w ręce, a ona przy-
stąpiwszy pocałowała wierzchołek laski jego. W
ow czas Assuer Esterę do laski przypuszczal/ kiedy
znia rowney conditicy/ rowney fortuny/ rowney
potegi zazywał; wiec przypuszczal Assuer Esterę
do laski złotey/ bo czy owo grzeszy! kiedy małżo-
nek dla siebie chowa laske złota/ a dla małżonki
chowa sosnowa albo debowa; przypuszczal do
br. clā aby się go tknęła/ nie od rekoiesci/ nie od do-

1f: 14.

Panny nie-
 maia się za
 mąż napie-
 rać.

Esther: 6.

Poki maia
 czekać y
 czego.

12/ ále od wierzchu. Do czy y owo grzezy! Kie
 dy/ małżonk sam we wstykam गरे मा/ sam sie
 zá stolem respesćiera/ á małżonka iák wrechcien
 y tu y ewdzie rzuca/ sam ná wnie/ ná p p nřách/
 ni wře lid. dosta. řách/ á žoná ledwie na piwie/
 y ná zebrańch z stolu ostářkách. Trzebá Páanno
 áby o tobie byla namowá oblubińcá z rodzićmi.
 Quid faciemus torori nostra sponsa in die quando alio-
 quenda est? si murus est, ædificemus super eum propagnacu-
 la, si ostium compingamus illud tabulis cedrinis. Coz v-
 czynimy *siestrze nášsey*, w *dziń w ktory beda*
mowić do niey? iesli s iest murem zbudujemyz ná
nim bášty srebrne, a iesli iest drzwiami, spoymyř
ie deskami cedrowemi. Pátrzcie iáko okelo dor
stánia muru/ bášty/ bram/ álbo fortec/ ták okelo o
blubienice trzebá chodźić fortelámi woiennymi.
Ułury y bášty/ nie s me sie poddawáia/ trzebá
ich woyna dostawáć: ták y oblubienico nie s m á
sie meżowi n darzay/ ale strzelby/ kul żłotych/ to
iest podářkow/ tóřánow/ to iest/ presb małżonko
wych czekay. Piřac Thec phylactus ná ene slowá.
 Noua bella elegit Dñs, mowi. Antiqua bella sunt furoris.
 noua bella sunt amoris, ubi a nor depugnat, vnum cor da
 altero corde triumphat. *St ire woyny sa zapal zy-*
wości: nowe woyny sa miłości, kedy miłość wojuje,
iedno serce nád drugim tryumfuje. Ná woynách
zoboz

Cant. 8.

Iudic. 5.
 Serm de Epi-
 pha Demin:

zobopólney miłości żon: wáśke meżowie imacie/
y dla tego one iak zholdowane iuż poniekad w
miewola ida/ biera ná rece wiezy/ manele/ pier-
ścionki/ biera ná byie łencuchy iubo złote/ prze-
cie worny przefley wizerunki: toż cie dopiero
Rachele iak zwycięzora do Triclinium małżonko-
wego poprowadze.

Uj. dawno z przyrzeczenia Bożego / z zrza-
dzenia dobre dzieciow o rych/ ktorzy ná d iey mło-
dościa dozor mieli/ podługich Jásnie Wielmo-
żnego oblubiencá iuż nie Mársowych/ ále Hy-
menceużowych hárcách/ Jey Miosć Pánia Gry-
zelle Wodyństa w Triclinium Sápierzynskie do Jás-
nie Wielmożnego Janá Stánislawá Sápichi
Máršalká Wielkiego / W. X. V. w prowadzo-
no/ ktera iż muto wšytko/ cokolwiek áibo w ni-
rodzeniu zacnego/ áibo w obyeczaiách przyiemne-
go/ áibo w wšelkich cnotách chwaly godnego/
nie tylko znaleść/ ále y życzyć kto sobie może z so-
bá przyniosłi/ one žálość ktora po pierwszey Mał-
żonce Jey Miosći Pániey Annie Chodkiewiczou
nie nieśmiertelney pámieci y sławy Janá Káro-
li Chodkiewiczá Heimaná Wielkiego nášego
corce Weiwodzance Wileńskiey ponosił/ z sercá
wyielł/ iako ki. dys Rebeta Izáakowi smernemu

Zacne Iey
M: P: Mar-
szalkowey
Małżeń-
stwo.

Genes 24.

po Sárze Redzićielee. Introdixit in tabernaculum Sarz maris sua, & accepit eam vxorem, & in tantum dilexit eam, vt doloré qui ex morte matris eius acciderat, tēperaret. Wprowadził ia do namiotu Sary matki swoiey y wziął ia za żone. y tak barzo ia umiłował, że- żalu, który był przypadt z śmierci matki ie^o ulżył.

Jakub na kamieniu swe gesta y wisze ry-
+
luc.

Ná onym kámiennym Triclinium Páruy archá S. Jakub wyrysował swoie gesta iák wo- ienne ták spokojne/ biedził sie raz z Aniolem cęła noc/ y przemogł go; drugi raz obtoczyły go woystá niebie skie/ á on w poszrodku ich stoi iák rycerz/ to woienne: Widzi drábine od ziemi do niebá ná kto- rey sie Pan w spierał/ oltarze/ to w Luzie/ to w Bethel buduie/ to spokojne. Te moxie w byt- kie gesta y wiszy swoich symbola po onym triclinium rysował/ rysował przytym y on tytuł wielki/ kto- ry przez Aniotá od Bogá odzierzał/ Non vocaberis ultra iacob sed Israel. Nie beda cie zwát wiecey Já- kubem, ale Jsraelem. A nád tym w bytkim kono- terfetem nápisal. TITVLVS TRICLINII. Tytuł sto- łowy. Ráchel sie lepák w bytkiemu pod křtáltem owiezkí przypátrowaía/ y do serca sebie brala

Gen. 32.

Czemu?

Ria pátrze / á bázoc sie Jakubie dziwuie/ y pytam/ czemu ty nie máluieš gesta małzonki swey / niebożezki Ráchele? ale własne? wšak to

iey monumentum? grebowa pamiatka! Nie bez
 raciemnice to Chr: dal *ad intender* Jakub innym
 Rachelem/ co w swey dobrego postrzegł/ Rache-
 le nie maia tylko vpátrować w Jakubách w mał-
 żonkách/ iák sie w maietności maia/ wiela koni iez-
 dza/ zwiela pácholkow/ ále teź y gesta/ co ich zá-
 sławá ná swiecie? co ich zádziera w żywocie? Czy
 teź to dla tego/ co Pawel S. mowi Mulier quae
 nupta est cogitat quomodo placeat viro *Białogłowa*
zámężna, myśli otym iákoby sie spodobała meżowi.
 Czy ná hámulcu trzymá/ ná meža ie tylko obra-
 ca. Pátzcie meżowie iákie małżonkam wisze wysta-
 wiacie? Czy náwet dla tego/ że maż a żoná iednoź-
 to/ *Rzekł Adam Jemie/Hoc nunc os de ossibus meis, ca-*
ro de carne. To teraz kość zkości moich; y ciało z ciała
Rzekł y Maláchiasz Hae est vxor federis tui, & residu-
um spiritus. Tá jest żonaprzymierzá twego, y ostá-
tek Duchá. Rzekł y Póeta Anima dimidium mez-
dusse polowicá moiey. Dáczym owe gesta/ owá
sławá małżonká y ná małżonke splywa/ y ow ty-
tul/ ktory małżonkowi służy/ y małżonce náleży.
 O Rzyman wchodząc żoná pierwszy raz w dom
 małżonká máwiáta/ Tu Caius, ego Caia. Toż y v nas
Małżonek Caius Szlachćic/ żoná Caia Szlachćian-
ka/ małżonek Senátor/ żoná Senátorká/ małżo-
 nek

Co náleży
 dobrem
 żonom v-
 pátrować

1. Cor. 7.

Gen. 2.

Mal. 2.

Alex ab

Alex:

Tytul
stołowy
w czym
zawisł.

Ruth: 2.

Patritius.

Richter.

Isa: 14

Horol: Prin:

Merita Ie-
go M: P:
Marszałka
ku oyczy-
źnie.

nek Krol/żonáKrolowa/y teć to iest Titulus triclinií,
ktory tractat, czeſtue/ á czeſtue/ y mieyſcem/ bo
ſie do rownego z małżonkiem mieyſcá wżgledni
tytulu przypowiadá: czeſtue y chlebem/ boc za
wſoſkiemile nádwornymi wżedámi iák małżon-
kowi iák małżonce z reku Krolewſkich chleb przy-
pada. Alwá we wſytkim co małżonek zbiera ál-
bo godnoſć/ álbo intraty/ álbo ſlawy/ małżonce
mowi. Accede & tange ſceptum. Przyſtaſ a tkni ſie
bertá. A oná zás Małżonkowi z Rutha. Exten-
de pallium tuum ſuper me, quia propinquus es mihi Otkry
mie tytulem/ otkryy doſtátkiem/ ty mnie/ nie ia cie
bie / bo nie onáć v nas Małábáryyſka Kráiná/ w
ktorey żonom wżedy dáia/ á z nich ná meże ſply-
wáia / áni Amáżonſka/ w ktorey meżowie domá
ſiedza á żony ſie potykáia/ v nas káżde mowia.
Inuocetur nomen tuum ſuper nos. O Numidow ſtońce
było Hieroglyphikiem meżá/ Kſieźyc żony/ nie ſtoń-
ce od Kſieźycá/ ále Kſieźyc od ſtońcá iáſnoſć bierze.

Skłániam rzec do przedſiewzięcia náſze-
go. Jáſnie Wielmożny Márſzałku wiecey mi po-
zwáláia Jákubowe przykłády niźli twoie vſy /
nie dopuſci mi tego twoiá modeſtiá/ czego Jáku-
bowi pozwálála táiemnicá / ábym ia owe geſta
twoie málowal/ ktoreſ ty w triclinaium ſwym/ Sz-
piez

piezynskim iat boiem tat potoiem wystawiai / a
one na pozor swiatu dawszy tes Wielmożna Ká-
chels k sobie powabial; Jáwne sa boiu wizerun-
ki / owe czeste expedicye / Moskiewska / Wołoska
Inflantcka / Pruska / na ktorych dostátki odważa-
les / po kilku set koni co raz stáwiaiac / odważales
y zdrowie w niebespieczenstwo ie podaiac. Wiá-
dome y w potoiu twoie powazne spráwy / dziel-
ne zabáwy / ktoremys sobie przez swoy wiek zie-
dnal milosc y domowych / stáw y obcych / direk-
cya nie po ieden kroc na sadách glównych Depu-
táckich. Wiádoma y drábiná po ktorcies szzeblách
Iáski Pána na wierzchu bedacego dochodzil / y tes
mis zá powodem za slug / wprzod Potoiowego /
potym Starosciego / potym Stolnikowskiego /
potym Máršalkowskiego Uadworneho / náwet
Máršalkowskiego Wielkiego tytulu dostepo-
wal; Wiádoma y Cesárza FERDINANDA II.
dzisieyšego Pána acceptacya / zá ktoras Clauem
auream gleyt wolnego záwše przystepu otrzy-
mal. Nápiše ia nád tym wšytkim / Tituli triclunii,
ktoremis ty pewnie te Jáśnie Wielmożna Gryzel-
le do małženstwa powabit / a tytulemes Wielkim
Máršalkowskim one okryl. Tytul Wielki / bo
Máršalkowa wielka / wšákže ták Wielka / že sie

oto wſzytká tey wielkoſć w te mála trune zmie-
ſza! Hem (mowi Sewerus Cezarz) quám paruus
Spartianus. tumulus nos claudit, quos vix magnus mundus capit!
O iák nas mála truná zámiera, ktorych ſwiát
wielki nie ogarnia. Tytuł wielki ále nie dlugi/gdyż
nie trwa wſq in przſentem diem. Bo widziáwſzy ia
ia nie dawno w wielkiey honeru doſtoynoſci/ w
wielkiey ſlug y dworzan aſſyſtencyey/pytalem ſia
iáko kiedyś Jehu o iedney Pániey (w enocie od
tey dáleko rożney) z okna wyſokieg poglobiácey/
Quz est iſta? Kiedy ia zaſ teraz widze w tey trupiey
nikczemnoſci/ w tey od dworu opuſciáloſci/ w
tey miedzy robactwem oſiádloſci/ weſtchnawſzy
gleboko rzekł to/co kiedyś rzekł Borgiaß X. Gáno
dyſſkie o Izábelli Cezarzowey Rzymſkiey/ Krolo
wey Hiſpáńſkiey; ktora widziáwſzy kiedyś w
wielkim ſplendorze/w pozorney nader wrodzie/gdy
ia potym miedzy czmyrem robactwá wyrzał/ pláczli-
wym głoſem zámował. Hæccine illa Iſabella? Tonáż
to Iſabellá? Zámolám y ia. R onáż to Márſzá-
kowa Litewſka Wielka? ona; Oná Stároſcina
ſlonimſka? Bludnienſka? oná; oná Páni ná ták
wielu máietnoſciách! ná ták wielu Krolewſkich
tenutách? oná. O ſmierci iákeſ wielka odmiáne
wczyniła! wielka ná twarzy/ wielka ná doſtoyno-
ſci/

ści/ wielka ná máietności. Cúm morietur homo, hæ-
reditabit tantùm vermes, bestias, & serpentes. Kiedy u-
mrze człowiek odziedziczy tylko robaki, bestye,
y weze. Iż to tedy był tytuł światowy/ zniko-
my z si. m. m. przemiłiacy; trzeba było Rácheli im-
Bego ozdobię Bego/ poześnię Bego/ trwał Bę.

Ecc. 10.

Bo pytam sie ia powtore. Czemus Jákubie
Ráchele/ przy tych swoich dzieiách/ wisyách w po-
stáci owieczki wyrysował; czy dla tego że małżon-
kádobra pod náywiekšemi tytułow pštroćinami/
nie ma być hárdá páwica/ ále pokorna owieczka;
Bywa ná czas owieczká Frykusowa z złota wól-
na; bywa w obozách nie záwše kmięcych/ pod czas
Krolewskich; przecie oná z tym wšytkim owie-
czká. Pytacie mie/ co bylá tá Wielmożna Páni pod
tytułem stárošcim? owieczká; co pod Máršals-
kowškim? owieczká; ábo sie ná tym nie zna/ ábo
nic sobie nie poważa. Czy teź to dla tego Jákub
rysował owieczke; że owieczká iest náylepšym kon-
terfetem dobrej żony; symbolum to iest Duchá
S. Po porwaniu Bersábey Dryášowey mał-
żonki/ przyšedł Náthán Prorok imieniem Bo-
žym do Dawidá/ y rzekł. *Miłošćiny Krolu*
Pauper nihil habebat omnino prater ouem vnam parvulá,
quám emerat, & nutrierat, & quæ creuerat, apud eum cum
filiis eius simul, & de pane illius comedens, & de calice eius

Ráchel o-
wieczka;

Owieczka
nálepszý
żony kon-
terfet.

2. Reg. 12.

bibens, eratq; illi sicut filia. *Vbogi zgotá nic nie miał
opócz owce iedney máluczkiey, która był kupit
y wychował, y która wzrosła v niego pospótu z
synmi iego, chlebiego iedzac, y z kubká iego piac,
y była mu iako corká. Co sie tam przeznaczyło
figura/ tu sie okazało sama rzecz.*

Przymioty
matzonki
dobrey.

1.

Chryf: in poli
at: lib: 3.

PARVULA ERAT *Máluczka była. Bo lubo
z wrodzenia wysoka/ z przymiotow znamienita/
w kleynoty y ozdoby zámožna/ przecie iák PARVULA
nie powážna/ od służebnych rozna tylko stanem nie
vmystem. Pámietála ná przestroge Zlotoustego
Doktora. Quilquis gradus propriae celsitudinis amat, hu-
militatis cultum in moribus diligentissime teneat, nam qui
ab humilitatis operibus recedit, a dignitatis fastigio tumoris
ponderę cadit. Kto sie wstopniu swey wysokości ko-
cha, niech w obyczaiách pokory sposob trzyma; Bo
kto sie pokory zabáw zbrania, ten od honorow wy-
niosłości ciężarem buty vpada.*

2.

Pro: 14.

EMERAT EAM. *Kupitia. Kupiona owieczká
nie moneta ále praca/ Kupiona nie iákó Dyná od
Sychemá/ ále iákó Ráchel od Jákubá/ ábo rzekę
nie Kupiona/ lecz z niebá włásnie spuszczona. Domus
& diuitia a parentibus dantur, a Dño autem vxor prudens.
Dom y Bogáctwo rodzicy daia, Pan Bog lepák
madra žone.*

Cre-

CREVERAT IN DOMO EIVS. *Vrosta w domuiego,*

O tuć sie Nathanie sprzeciwie; nie vrosta w domu
Sapiezynstiem/ bo ani sie sama w leciech w tym

3.

TRICLINIVM pomnożyła / ani familey rostrzewila /
w ktora wešla; chybaby tak/ że vrosta wzrostem

Pauliny/ o ktorey Hieronym S. piše Creuerat non
annis sed palmis, non numerositate dierum sed operum,
non etate sed integritate, statura eius assimilata est palmae.

Hieron: ad
Paulin:

*Vrosta nie latami ale palmami: nie liczba
dniow ale uczynkow: nie wiekiem ale statkiem:*

wzrost iey przypodobany jest palmie, ktora sie y
pod ciężarami gospodarstwiemi nie naklonila/ y ży-

wnością małżeńskich owocow zakwitła/ onych mo-
wie owocow/ do ktorych od Wielmożnych dobro-

dzeiow y dozorcow powod y przyklad wzięła / iac-
ki tež kiedyś Sara Corka Kaguełowa wzięła od

rodzicow. *Osculati sunt eam, & dimiserunt eam: mo-
nentes eam honorare soceros, diligere maritum, regere fa-
miliam, gubernare domum & seipsam irreprehensibilem ex-
hibere.*

Tob: 10:

*Via wšy ja rodzice pocálowáli y puścili w
drogę, upomináiac ja, aby czčila swiekry, milowa-
ła meza, rzadziła czeladź, dom spráwowała, a sa-
ma siebie zachowała bez przygány. To ona wšy to
rzeczywiście wypełniła. Świádecz małżonku /
iákaś znał po nię miłość / posłuszeństwo / y wczci-
wość / świádeczcie powinni iákaście iey k sobie*

ználi skłonność / świadczesz eseládko iákaś miála cđ
niey opátrznosc / świadczcie słuźbiste / iákiscie od
niey miály dozor / ćwiczenie y opátrzezenie.

DE PANE EIVS COMEDENS, ET DE CALICE VNO BIBENS.

4. Chleb iego iedzac, y z kubká iednego piúac. O

Zgoda w
małzen-
stwie, iá-
ko się Pa-
nu Bogu
podoba.

świeta zgodó! ná ktora sam Bog lubo ma unnych
dość vcieśnych widołow / rad serce y oko obraca.

In tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram
Deo & hominibus: concordia fratrum, amor proximorum,
vir & mulier bene consentientes. *We trzech rzeczách*

*v podobáto sie Duchowi memu, ktore sie podobáia
przed Bogiem y przed ludźmi, zgodá bráćiey, á mi-
łość bliskich, y mał y niewiásta dobrze sie z sobą
zgádzáiacy, Kedyż te znáć bárzciey zgodę iáko v
stólu? Literis colludunt mens & mensa; vna mens vna*

*mensa. Leo Bizáncius będąc posłem do Acheńczy-
ków záżył przedmowy tákiey. Est mihi vxor me tri-
plo crassior, tamen vna mensa capit ambos cū eadem vo-
lumis; sed cū dissidemus, integra domus vix nos capit.*

Plinarch:

*Mam żonę trzy rázy náđ sie mieźsa, przecie sie
v stólu iednego zmieścimy, kiedy na iedno zgodnie
przypádamy; á kiedy sie nie zgádzamy, we wśy
stek sie dom nie zmieścimy. Wy ktorzyście sie temu
stadłu przypatrzyli / lepiej o tym niżli ia powiecie /
iáko miedzy niemi wielka pluźylá zgodá! żadne dif-
ferentie miedzy niemi nie záchodźily / nie moze*

w sto

w słowiech/ále áni w wolách/ áni w myślách/ie-
dná ie tylko śmierć rozlażyła.

Nathanowa owieczka nie tylko v iednego
stolu siadała/ ále y iedneg chleba/ iednego kieliszka
z Dryassem zażywała. Dalecá sie tu wam małżonko
wie y spoleczność y oszczędność:czego zażywa małż
tego y żoná/to spoleczność: iednego kieliszka małż/
iednego y żoná/to oszczędność: gdzie to oboie nie
bedzie/ rperwniam wátku me stánie/ przyidzie *ad*
mensā fortune, przyidzie grác to wloczękami/to wio-
skami/to żeninemi kleynotami/á co gorzka opráwá-
mi y wianami/ przyidzie met/ po w bytkim wnet.

Macie w kleynotách Szlacheckich herb ieden
pp: Solubow/ Száchownice. W Helmie biało glo-
wá tásta zwiázána glowe máiaca. Nie mam czá-
su początku tego herbu wywodzic/ pytam tylko:
czemu tá glowe wiąże? bo krew cieze: czemu
krew cieze? bo/ kiedy ia w warcaby ograno/ Báz-
chownica vderzono. o bázto ograno/ kiedy iey
wiáno przegrano/ musisz niebogo glowe zwiá-
zác. Wola ná tákie Izáias. *Væ qui ponitis fortunæ*
mensam, & libatis super eam, Biada ktorzy slawiacie
stol fortunie, y osiiruiecie ná nim. O nie tákie to
stadlo bylo / ále tákie iakie Cassiodorus opisal.
Iacob & Rachel quasi iugales: Rachel quod é domo habe-
bat, agebat, Iacob in baculo vno exierat, in duabus turmis

Paprecius de
stemmat:
Polonors

Isa 65.

+
Cassidor in
Epistols

redibat. Jákub y Ráchel byli iák pará wołow pod-
iárzemnych, Ráchel co z domu miała pomnážalá:
Jákub o kiiu z domu wyszedł, a z dwiema hufcami
w dom sie wrocił. A dla tego temu Jásnie Wiel-
możnemu Jákubowi Rachel erat sicut filia: Ráchel,
była iáko corká. Kochał sie w niey nie tylko iáko
w małżonce ále iáko w iedyney corce; iáko Booz
w swoiey Kucie/ ktora tež corka názwał. Benedi-
cta es a Domino filia. Błogostawionás od Páná corko.
milował iáko corkę / zdožil iáko corkę. Quantum
ipsa dabat de moribus, tantum illi dabatur de monilibus.
Jle oná dawalá z obyczaiow tyle iey dawáno z
kleynotow.

TM
Rub: 2.

Heronym:

Patrzże iuz Jásnie Wielmożny Māršáktu
co sie z owieczka twoia dzieie! gorzey niżli z Bersá
beq. Támte porwał Dawid; iecz nie tylko zostáwil
żywa; ále y uczynił Krolowá; te śmierć tak porwałá
że iey zduża y tytuł swoy Māršáktowski wydar-
lá. Dekretował Dáwid/ dekretuy każdy z Dá-
widem/ kto te błode rpátruieβ! Ouem reddat in qua-
druplum. Owce niech wroci we czwornásob. O bár-
zo śmierć glucha tego slucha / z ktora kto o bło-
dách mowi/ słowá tráci. Aby tež dobrze y słysá-
lá/ o bárzoby sie vžyc dala! Kóści ma/ sercá nie
ma; ni wnetrznosci/ ni litości. Dále y Rachelo dále y
czeka cie ostatnia ciemna stáncá. TRZE-

2. Reg: 12.

TRZECI TYTUŁ.

Od Śmierci Szczęśliwey

TITVLVS MONVMENTI

TYTVŁ GROBOUY.

T Rzecia światá nášego stáncá/ iest do
noclegu mieysce/ ktoré ná trzeciey części
kámieniá grobowego Jakub Kácheli
wyrysował. Tu obraz vmieráiącey
malzonki swey przy ássistentiey synow dwunastu
wyrzezał/ á pod nim ciało martwe gleboko záko-
pał. Patrze onych tytułow zacnych ábo od vro-
dzenia/ álbo od dignitárstwa/ gdzie są: nimáß;
były/ niemáß. Pierwsze ia tylko przywitáły / ále
sáme w sieni zostáły TITVLI ATRIÍ. Tytuły
sienne. Drugie ia czestowáły/ ále do noclegu áni
wyrzály. TITVLI RECLINIÍ. Tytuły stółowe,
iák te/ ták támté dobra noc dáły/ nisko sie vtkonily/
názád sie wrocily/ Káchele czeza zostáwily. Homo
cúm interierit, non sumet omnia, neq; descendet cum eo
gloria eius. Człowiek kiedy umrze, nic z soba nie
weźmie.

19

Różno się
známi ty-
tuły ob-
chodzą
przy
śmierci

Psalm: 48.

Herby Szla
checkie
przy śmier
ci wstają

Branson lib. 3.
64p. 30.

Miłościwi PP. o iak sie koncepty o tytu
lach y godnościach z rzeza mienia! Ktozby ro
zumiał że owe Ksiezyce/ owe gwiazdy/ owe J
sne oświecenia/ nie wstawicznie na niebie was
Bym Szlacheckim świecić miały! Alisci owo
clipsim cierpia/ albo na inšym Horyzoncie innym
pozostaly m świeca. Wiec kiedy was po koniach
rospostarte/ po marach rozwieszone do grobu
prowadza/ rozumialby kto/ że sprzyciaia/ nie sprzy
ciaia/ ale na wiekšy žal w grob wtracacia. Przy
ciagnał Daryusz do Tatar/ obywatela wypra
wilo do niego posly z podarkami/ z myša/ z strzala
mi/ z ptakiem/ y z ryba. Daryusz rozumie/ że mu
Tatarzy chca holdowac; że przez myš oddacia zies
mie/ przez rybe wode; przez ptaka konie/ przez strza
ly siebie; alisci mu posel rzeze. O Persa, aues monent
vt auoletis, mures vt terram subeat, pisces vt in aquas
insiliatis, secus remeabit his sagittis confecti. O Perso
wie ptacy w pominacia, abyście odlatali, myšy a
byście sie w ziemie w kopali, ryby abyście w wo
dy skoczyli, inaczey te was poraza strzaly. Tak
ci wlasnie ow/ ktory iak w podarku od przodkow
wzial strzaly/ miecze / podłowy / mniemał że mu
miecze miały ku obronie służyć od skazy; alisci o
we strzaly na samego sie obracacia/ podłowy sa
mes

in egoz podepca / pogonia dogoni / orzel iak Eschy /
la zolwien rostraci / a smierc sie owo w wase
ozdoby z oszerstwem na marach w biera.

R tak Rachele od tych tytulow iak
siennych / tak izdebnych osukana / na inze sie
w tey stancy tytul nie zdoberzies? zdoberzies.

Napisal Jakub w tey stancy noclegowey tytul.

Hic est titulus monumenti Rachel, vsq in presentem diem. *Gen: 35.*

Ten jest tytul grobu Rachel, az do dnia niniey-
szego. Wyraz Jakubie ten tytul: nie wyrazas; nie

daley nie nastepnie; To foremna tytul bez rzeczy!

napis na wierzchu / pod napisem nic! Ch: Jakub

nie wiecey nie pisze. Bo titulus monumenti Tytul

grobowy nie stoi literami / ale rzeczami / sameyze

Rachele pobożnemi sprawami / ktorych na gro

bie nie rysuia; ale w niebie zapisuia.

Z grobu S. Bulgaryi Kremonskiego

Ksiażecia małżonki / wyrost cedrowy pniak; z

pniaká wyrosty plonki drzewá troiakieg: balsamo-

wá; tá znaczyła iey pobożność: oliwna; tá zná-

czyła iey nád w bogi mi litość: kurreffowa; tá zná-

czyła smierci bezesliwosc / napis *Hic cippus, ibi typus.*

Tu grobek, tam nagrobek. A godziß sie stosowac

z dawnemi / swiezey cnoty wizerunki: takies wlas

20

Gen: 35.

Tytul gro-
bowy w
czym za-
wisł?

*Histor: Eccl.
Tispars:*

Nabożeń-
stwo Iey
Mości Pá-
niey Már-
tzátkowey

śnie troiákie troiákiey cnoty figurálne symbol
lum/nád ta przezacna Heroyna vpatrzyćie/ iesli
pámieci wáże ná Iey pobożny żywot / y ná
swiatobliwa smierc obrocicie. Abowiem ono
Iey gorace nabożeństwo/ kiedy ná kázde swieto
Pána **J E S U S U W E** / y Iego Rodzicielki/ y
y Swietych swoyich Pátronow/ zwlaſzczá Mi-
chála S. Fránciſka S. ſpowiedzia ſie ſpráwi-
wſzy do niepokalánych táiemnic ciała y Kwie-
Páńſkiey z ſkrucha przyſtepowála; kiedy przena-
ſwietſzey oſiáry co dzień/ á czesto y ná ziemi po-
kornie kłeczac nabożnie ſluchála; kiedy bráctwo do-
browolnie przyietych/ Kozáncá/ ſkáplerzá/ Fránci-
ſká S. powinnoſci dla wceſtnicwá zaſlug y
odpuſtow pilno pełniła; kiedy ſłowá/owſem ná-
tchnienia Bożego żarliwie ſluchála/ záwzieta z nie-
go goracoſc czytaniem ksiąg nabożnych ku po-
żytku pomnážála; kiedy z ſkłonnoſci niewymow-
nego áffektu ku Naſwietſzey Pánnie w ſoboty
ná czeſc Iey/ od lat piáci záczawſzy/ poſciła; wi-
gilye Iey/ nie nie iedzac áni piáac obchodžila/ rožáń-
ce/ koronki/ á zá ſámeyze tey Pánnie (iáko ſpo-
wiednik zeznawa) nápomniem/ ná kázdy dzień
trzy rázy. Oglorioſa Domina/ tákże Litanie/ iáſ per-
no penſis oddawála; kiedy czesto do Koſciola Iey
Zuro

Surowickiego / ná czas y pleśo chádźalá: ono/
mowie / iey ták gorace nabożeństwo / á co bylo
inneg / iedno plonká iákas balsamowa: ktora swym
wdzicznowóennym zápachem niebo rozweselás
lá / á przykladna wdzicznościa sercá pátrzcych
zwlaśczá domowych nápełniálá. Wiec iż bál
sam nárzynáia / aby sok plynal przyiemnieyſy :
tá k y oná lánceſtkiem drotowym ciálo ile w poſt
wielki we ſzody / w piatki / y w soboty dreczylá /
áby ſoku krxie y zbáwiennych lez zá grzechy dez
bylá: plonká Balsamowa / ále plonká w pniał
Cedru niebieſkiego wſzczepiona / bo vsq in praſen
tem diem trwa / ſtázy nie zna Charitas nunquam excidit.
Miłość nigdy nie wypada. *Uwá* hic cippus, ibi typus.
Tu grobek; tám nagrobek. Nápiſano iey w niebie
zlotemi literámi tytúł. Balsami non mixti odor eius.
Balsamu nie mieſzánego wonnoś iey.

Owo záś iey miłosierdzie nád niedoleźnemi /
kiedy codzien tálmuzne dáwalá; kiedy wdowy /
sieroty opáttrowálá; kiedy ſpitale obſylálá; kiedy
w wielki czwartek w bogim ſluzylá / karmilá; kiedy
domom Bozym ozdoby obmyſlálá / ſlugi ich ob
darzálá / á co innego bylo / iedno oliwna plonká /
tá k iák y pierwſza w pniał cedru nieſkázitelnego
wſzczepiona: bo vsq in praſentem diem, do dźisley

£;

ſego

1. Cor. 13.2

idol. 13.2

Ecc. 24.

Miłosier-
dzie iey.

Luc: 7.

W tego dnia trwa / skazy nie vsta. Eleemosyna gratiam
hominis quasi pupilla conseruabit, & postea resurget, & re-
tribuet retributionem vniciq; in caput ipsius. *Jalmu-
zna láske człowiesza iak zrzenice záchowa, á
potym wstanie, y wyleie každemu záptáte ná glo-
we iego.* *Dáiste* Hic cippus, ibi typus. *Náp. sano iey w
niebie tytuł zlotemi literámi.* *Oliuam* vberem, pul-
chram, fructiferam, speciosam vocauit Dñs nomen eius.
*Oliua obsita, piękna, owocna, sliuzaa, názwał
Pan imie iey.*

Jerem: 11.

Smierć iey
świątobli-
wa.

Owá náwet szczęśliwa śmierć / która rzadko
y ludzie zákonne potyka / kiedy iey smiele w oczy
záyrzála / ná początku záraz ostatniey choroby o-
mka prośac y náwola sie *Do sta* puszczaiac / kie-
dy tygodniem przed śmiercią spowiedz dożyro-
tna z strucha y z płaczemczyniła / y znorudla wielo-
bey perności powtorzyla / á za každá spowie-
dzia *Náswietšym sie* Sakramentem ciała y krwi
Jezusowej spráwila; á trzeci raz po trzeciey spo-
wiedzi czterema godzinámi przed skenaniem tymže
sie chlebem Anielskim ná droge pešiliła / oleiem
świety m ku biegowi w kraj dáleki vmocniła. kie-
dy Jego *Mšci Pána Máršalká* małžonká swe-
go iesli w czym nieopátrznie obráziła / Jey *Mšci
Pániey Máršalkowej nadworney* obecney zá
mácieš

22
mácieryńskie wychowanie / zá čwicezenie / zá
wšelka opátrznosć do stanu swe^o Pánienskiego y
máženstiego należąca dziekowála; tylko tego ser-
decznie żálujac / że dobrodzieyce swoiey lást nie
odstuzylá / y odstuzenia nápotym okázyi postráda-
lá; á tež rowna zá wšytkie dobroczynnosći dzieke
Jego Mści Pánu Máršalkowi nadwornemu
odleglemu pod ow czas dobrodzieiowi przez wstá
Jey Mści przestála / y rowny žal strony nieod-
stuzenia oswiádeczála; potym ná crucifix przez go-
dzin kilká pátrzála / maki wkrzyżowanego ná okup
grzechow swoich záciagála / Aniolom sie swies-
tym zwołażá Káphalowi / y swemu strożowi w
droge polecála / od Káplaná ieżeze blogostá-
wienstwo wziawšy / y ná sumnieniu wbespiecze-
nie gromnice dána wzięla / duše stworzycielowi
w owych práwie słowech In manus tuas Domine
commendo spiritum meum. *W rece twoie Pánie pole-
cam ducha mego oddála. Tá iey ktoram opisal
śmierci Bześliwosć / á co innego byla iedno plon-
ká kypressowa: ktora śmierci fortunney stawnym
hieroglyphikiem w stárożytnosći byla / sámym tyl-
ko Monárchom y Monárchyniom ná groby sie
dostawála: plonká / ále plonká w korzeń cedru
niestáżitelnego wšezepiona; gdyż vsq in prazen-
tem*

tem diem trwa / y stázy nie vzna. Morsbona (mowi
 Bernard S) est laboris corona, vitæ ianua, felicitatis
 porta. Smierć dobra iest. prac korona, żywotá
 fortka, bezpieczna szczęciá brama. Awa y tu
 mowić mozem. Hic cippus, ibi typus. Tu grobek, tam
 nagrobek. Nápisáno iey w niebie tytuł złotemi li-
 terámi. Sicut cupressus in monte Syon Jakokv presso-
 we drzewo ná gorze Syońskiey. Nápiše y ia ná
 ziemi z Jakubem. Hic est titulus monumenti Rachel
 vsq in presentem diem. Tenci iest tytuł grobu Ra-
 cheli až do dnia dzisieyšego.

Ecl. 24:

Ná taki sie tytuł / Miłościwi Pánowie / y
 Pánie sposábiaycie / ktory záwisl nie ná chlubnych
 słowách / ále ná známienitych správách; inne ty-
 tuly do wondolu álbo nieprzychedza / álbo iesli ná
 koniách rospisáne / po atlasách rospokárte przyiá-
 da / od wondolu sie wráciá: ten tytuł / ktory po-
 bozne piša rezynki / z wámi zostáie / greb wáš
 pieczecia wiekuistego krolestwa wáruie. Za-
 enas z inszych tytułow Jáśnie Wielmożna Káche-
 lo; ále z tegos názacniyša / ktorys siebie žycim
 pobożnym ziednála: tytuł to po ktorym cie w kra-
 iách poznáia wiekuistych. Ciesťkie nam z toba roz-
 stánie / ciesťkie žalosnemu máłžonkowi twoie že-
 gnánie / ciesťka przyiacielom krewnym / powinnym z
 wta

O tytuł gro-
 bowy stá-
 ráć się nay-
 pilniey na-
 lezy.

zwlaſzcza ktorzy cie za corka mieli/ tá ktora dziś od-
daieſz/ oſtátnia dobra noc: wſzákże to tylko jedno
w ſmutku tu pocieſze/ że iáko żywot doczeſny w
wieczny: ták y tytuł przemiáiacy w trwały zámie-
niaſz. Co iz tylko pod nádzieia/ á nie pod pewnoſcia
Quis enim nouit ſenſū Dñi? aut quis conſiliarius eius fuit?
Ktoż wie zmyſł Páński? ábo kto iego był porádni-
kiem? dzieia ſie owo za duſze iey modlitwy/ od-
práwuia ſie oſiáry/ oddawáia ſie iálmużny/ nie
ſie nie opuſzcza/ co Boſka blága ſpráwiedliwoſć.
Zá co oná wam przez mie dziekuie/ á do ciebie
dobry JEZU dawco żywotá inſtáncya przez
te Chrzeſciánſkie ráctunki wnoſi / zwlaſzcza
przez ciáło y krew blagálna twoje na oltarzu/ kto-
ra rece wielkiego Biſtupá oddawáia/ day duſzy
iey w niebie odpoczynek / ktorego wybráni twoi
z toba weſpol záżywáia / y záżywác beda ná wie-
ki wieków. AMEN.

23
1. Cor. 2.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0008549

